

شهر اسلامی شیراز

مادان نظام مندی
ماکان انسان کس

شهری شیراز

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی (سیاست ها و راهبردهای تقویت توریسم مذهبی در شهر شیراز)

سید حمید اشرفی *

* مدیرعامل شرکت عمران و مسکن سازان استان فارس

شیراز- ۲۹،۲۸، بهمن ۱۳۹۴

چکیده :

در فرهنگ اسلامی، سیاحت به عنوان سیر آفاق در برابر سیر انفس مورد توجه قرار گرفته است. اسلام به انسان و نیازهای او نگاه ویژه ای دارد و آنچه را که به واقع زندگی را لذت بخش و آسان می کند و در جسم و روح و روان انسان موثر است، به رسمیت می شناسد. گردشگری وسیله ای است که افراد را با مذاهب و فرهنگ های متفاوت به یکدیگر پیوند می دهد و به آنها کمک می کند تا همدیگر را با وجود تنش های سیاسی واجتماعی، بهتر درک کنند.

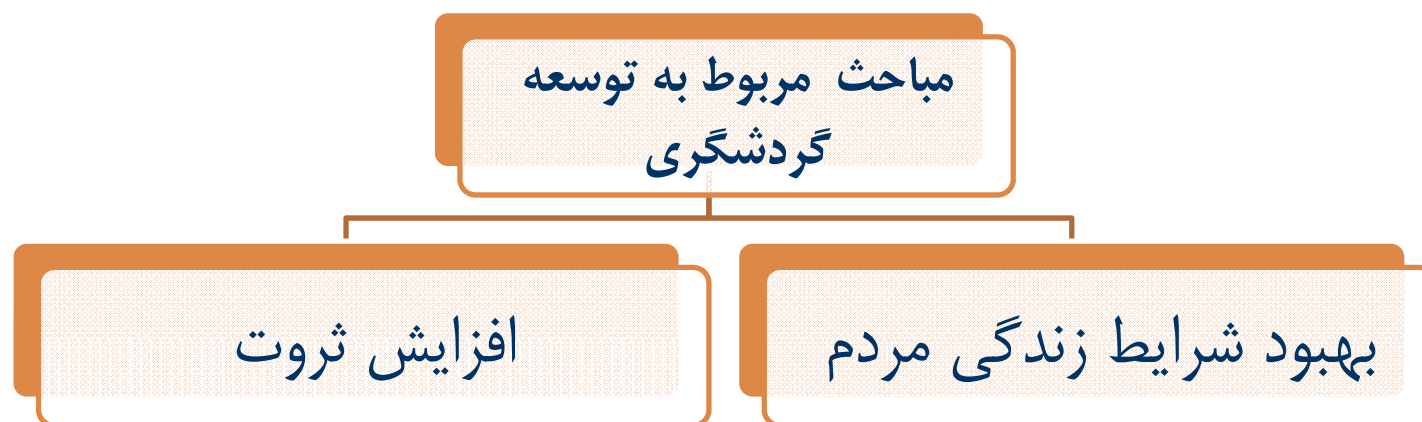
این پژوهش در صدد است تا با بررسی مفاهیم توریسم مذهبی، ظرفیت ها و پتانسیل های شهر شیراز (سومین حرم اهل بیت (ع)) در حوزه توریسم مذهبی شناسایی گردد. در نهایت به ارائه دستورالعمل های روشنی برای متولیان و مسئولان دخیل در امر گردشگری منجر می گردد؛ تا با برنامه ریزی و ایجاد زیر ساخت ها باعث افزایش سهم گردشگران مذهبی به این شهر شوند؛ همچنین با استفاده از مطالعات توصیفی و تحلیلی در جهت توسعه و تقویت کمی و کیفی توریسم مذهبی در شهر شیراز سیاست ها، راهبردها و پیشنهادات مشخصی ارائه خواهد گردید.

واژه های کلیدی: توریسم و گردشگر مذهبی، توسعه کمی و کیفی، سیاست ها و راهبردها، سومین حرم اهل بیت شهر شیراز

مقدمه:

صنعت گردشگری از جایگاه خاصی از لحاظ اقتصادی و تجاری برخوردار بوده و از لحاظ اجتماعی و فرهنگی نیز تأثیر گذار خواهد بود. همانطور که در برخی از منابع ذکر گردیده است جهانگردی باعث ایجاد مشاغل مختلف می گردد و حدوداً ۲۰۰ میلیون شغل در سراسر دنیا ایجاد کرده است. در دهه های اخیر اهمیت گردشگری در سطح بین المللی هم از لحاظ تعداد گردشگران و هم از لحاظ درآمد ارزی، همواره و به طور بی سابقه ای در حال افزایش بوده است.

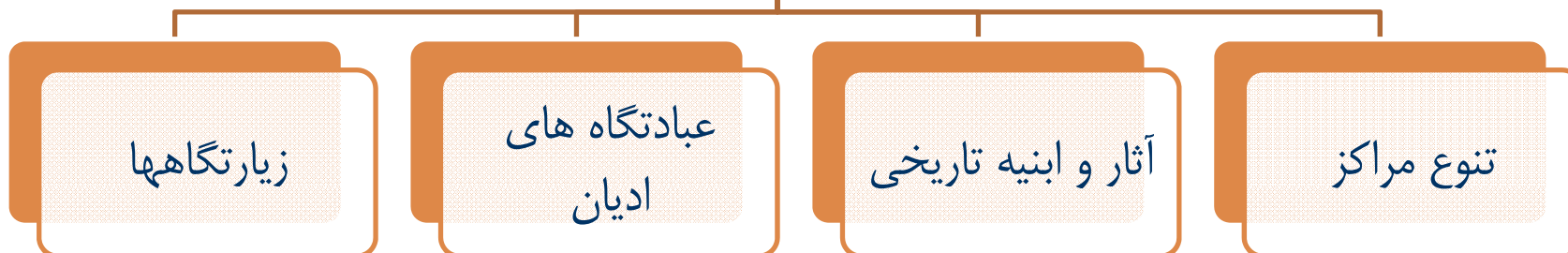
کشور ایران با وجود اماکن تاریخی و مذهبی و جاذبه های طبیعی و اماکن زیارتی (بالقوه و بالفعل) هنوز نتوانسته جایگاه ویژه ای برای خود پیدا نماید.

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

از نظر سازمان جهانی جهانگردی، مذهب به عنوان یکی از اصلی ترین انگیزه های سفر شناخته شده است. از نمونه سفرهای مذهبی می توان به روز جهانی "جوان" اشاره کرد که به ابتکار واتیکان برای قوی تر کردن باورهای دینی در بین جوانان کاتولیک به صورت جهانی برگزار می شود. این سفر، یکی از بزرگ ترین آیین های مذهبی برای جوانان دنیا است و به عنوان نمونه در سال ۲۰۰۵ که در آلمان برگزار شد، بیش از ۴۳۵ هزار زائر از ۱۹۷ کشور در این مراسم مذهبی شرکت کردند. در اسلام نیز، آیین حج به عنوان یکی از بزرگ ترین مراسم مذهبی جهان سالانه بیش از ۲ میلیون زائر را در شهر مکه گردهم می آورد. صاحب نظران صنعت گردشگری بر این باورند که به لحاظ موقعیت فرهنگی - مذهبی خاص کشورمان در میان کشورهای دیگر، توریسم مذهبی جای رشد و توسعه بسیاری در کشور ما دارد.

زیرساخت های بالقوه گردشگری در ایران

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

کشور ایران در تمام حوزه های مذهبی دنیا، توانایی جذب توریسم را دارد و فضای خاص فرهنگی موجود، توسعه توریسم مذهبی - فرهنگی را در آن امکان پذیر می کند. با وجود تشکیل کمیته گردشگری مذهبی در معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری اما متأسفانه هنوز دورنما و اهداف آن به طور روشن مشخص نیست و هیچ برنامه راهبردی در این زمینه ارائه نشده است. این در حالی است که تنها اگر از جمعیت ۳۰۰ میلیون نفری شیعیان یک درصد را بتوانیم به ایران جذب کنیم، رقم ۳ میلیون گردشگر خارجی مذهبی برای اقتصاد ما تعیین کننده است. این جدا از همجواری ایران با ۳ کشور ارمنستان، آذربایجان و گرجستان در محدوده آذربایجان شرقی و جلفاست که با وجود کلیساهای متعدد می تواند میزبان مسیحیان و آرامنه بسیاری باشد.

شهر شیراز به عنوان یکی از کلان شهر های ایران و همچنین به عنوان سومین شهر مذهبی کشور، دارای جاذبه های گردشگری فراوانی در زمینه های تاریخی، فرهنگی، هنری و به طور اخص مذهبی می باشد. آرامگاه شاهچراغ، سید علاءالدین حسین، شاهزاده قاسم و ... مکان های گردشگری مذهبی شهر شیراز می باشند که متأسفانه عواملی چون **کمبود امکانات رفاهی، نا مناسب بودن مسیرهای منتهی به حرم، کمبود پارکینگ، عدم آشنایی گردشگران** با فرهنگ گردشگری دینی و ... باعث رکود جریان گردشگری در شهر شیراز شده است.

شهرهای مذهبی شیراز

شهرهای مذهبی شیراز

مدیریت نظام مذهبی

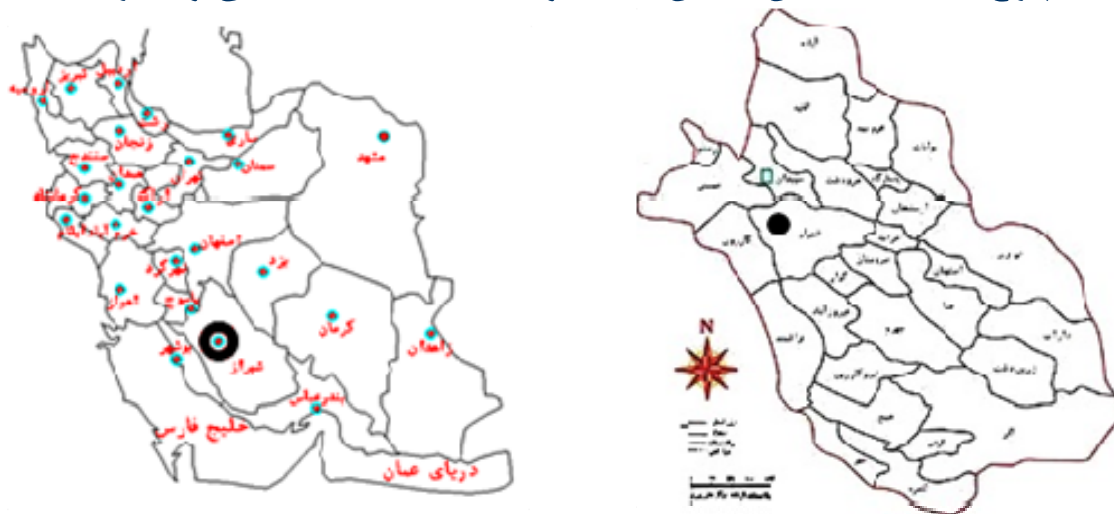
با مکان های مذهبی

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

موقعیت و اهمیت شهر شیراز (گذشته و امروز)

شهر شیراز، مرکز استان فارس به طول ۴۰ کیلومتر و عرضی متفاوت بین ۱۵ تا ۳۰ کیلومتر با مساحت ۱۲۶۸ کیلومتر مربع به شکل مستطیل و از لحاظ جغرافیایی در جنوب غربی ایران و در بخش مرکزی فارس قرار دارد. اطراف شهر را کوههای نسبتاً مرتفعی به شکل حصار استوار، احاطه کرده‌اند که از لحاظ سوق الجیشی و حفظ شهر اهمیت ویژه‌ای دارند. این شهر از سمت غرب به کوه دراک، از سمت شمال به کوه‌های بمو، سبزیوشان، چهل‌مقام و باباکوهی (از رشته کوه‌های زاگرس) محدود شده‌است. مختصات جغرافیایی شیراز عبارتست از ۲۹ درجه و ۳۶ دقیقه شمالی و ۵۲ درجه و ۳۲ دقیقه و ارتفاع آن از سطح دریا بین ۱۴۸۰ تا ۱۶۷۰ متر در نقاط مختلف شهر متغیر است. برپایه سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۰ خورشیدی، این شهر در آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن جمعیتی بالغ بر ۱۴۶۰۶۶۵ نفر داشته‌است. از آنجا که شیراز در سده‌های گذشته گذرگاه زوار به مشهد بوده‌است، محل دفن چند امام زاده از جمله احمد ابن موسی یا شاهچراغ، سید علاء الدین حسین آستانه و دارای بقعه‌های زیارتی و مقبره‌های زیادی می‌باشد.

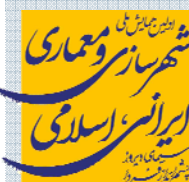
مجلس نظام‌های
معماری و شهرسازی

شیراز
۱۳۹۰

پتانسیل های بالقوه گردشگری (مذهبی - فرهنگی) شهر شیراز / امکانات و جاذبه ها :

شهر شیراز همواره به عنوان یکی از بزرگترین مراکز فرهنگی - تاریخی در عرصه ملی و بین المللی مطرح بوده است و به دلیل وجود آثار ارزشمند تاریخی "فرهنگی" جاذبه های طبیعی و کالبدی و موقعیت اقتصادی و خدماتی به ویژه از حیث آموزش عالی و خدمات درمانی همیشه مورد توجه گردشگران ایران و جهان و متقاضیان منطقه ای خدمات برتر بوده است. شیراز با وجود چهره های برجسته ادبی فرهنگی و تاریخی در عرصه ملی و بین المللی به پایتخت شعر و ادب ایران مشهور است و علاوه بر جاذبه های تاریخی و فرهنگی با دارا بودن اماکن و بقاع فراوان مذهبی و وجود حرم حضرت شاهچراغ (ع) به عنوان سومین حرم اهل بیت در ایران شناخته شده است. از سوی دیگر مطابق پیش نویس برنامه ملی توسعه گردشگری، وظیفه ای بزرگ بر دوش شهر قرار گرفته و آن را با بیش از ۱۵۰ جاذبه تاریخی - فرهنگی و طبیعی مرکز پنجمین منطقه گردشگری کشور به عنوان قلب پرشیا معرفی می کند.

از نظر جایگاه و پراکندگی آثار تاریخی می توان شهر شیراز را به دو بخش عمده تقسیم نمود : بافت تاریخی شهر؛ سایر بخش های شهر . بافت تاریخی شیراز با قدمتی بیش از ۱۳۰۰ سال و وسعتی در حدود ۳۵۰ هکتار، حدود ۵ درصد از وسعت شیراز فعلی را دربر می گیرد و با دارا بودن بیش از ۴۵۰ اثر ثبت شده تاریخی، فرهنگی و مذهبی با اهمیت ترین و جذاب ترین جاذبه گردشگری شیراز محسوب می شود.

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

تعداد و درصد جاذبه های تاریخی - فرهنگی و طبیعی در شیراز و حومه

درصد	تعداد	نوع جاذبه
۸۲.۷	۱۲۴	تاریخی - فرهنگی - مذهبی
۵.۳	۸	تاریخی - طبیعی
۱۲	۱۸	طبیعی
۱۰۰	۱۵۰	جمع

آثار تاریخی و فرهنگی و مذهبی شهر شیراز

ردیف	نوع آثار	نوع آثار توضیحات
۱	محللات قدیمی	محل اسحاق بیگ، محل بازار مرغ، محل بالا کفت، محل درب شاهزاده، محل درب مسجد نو، محل سر باغ محل سردرگ، محل سنگ سیاه، محل لب آب، محل میدان شاه، محل جهود (یهودی ها)
۲	دروازه ها	دروازه قرآن، دروازه سعدی، دروازه قصاب خانه، دروازه گازرون، دروازه اصفهان
۳	آثار زندیه	ارگ کریم خانی، عمارت دیوانخانه، بازار وکیل، حمام وکیل، مسجد وکیل، عمارت گلاه فرنگی، آب انبار وکیل، هفت تنان
۴	آثار ساسانی در شیراز	برم دلك، كوه و چاه قلعه بندر، قصر ابونصر
۸	مدارس قدیمی شیراز	مدرسه خان، مدرسه آقا بابا خان، مدرسه محمودیه (آستانه)، مدرسه منصوریه، مدرسه حکیم، مدرسه مقیمیه، مدرسه قوام، مدرسه هاشمیه، مدرسه صالحیه، مدرسه بابله
۶	آرامگاه بزرگان شیراز (امان مذهبی و تاریخی)	آرامگاه حضرت شاه چراغ (ع)، آرامگاه حافظ، آرامگاه سعدی، آرامگاه خواجوی کرمانی، آرامگاه شاه شجاع، آرامگاه عبدالله خفیف (شیخ کبیر)، آرامگاه شیخ روزبهان بقلی، آرامگاه سیبویه، آرامگاه بابا کوهی، آستانه سید علاءالدین حسین، آرامگاه سید میر محمد بن موسی کاظم (ع)، آرامگاه سید تاج الدین غریب، آرامگاه بی بی دختران، آرامگاه چهل تنان و بیش از ۹۰ اثر زیارتی دیگر
۷	باغات شیراز	باغ ارم، باغ دلگشا، باغ عقیق آباد، باغ جهان نما، باغ نخت، باغ نو، باغ ایلخانی، باغ نظر، باغ جنت
۸	مساجد تاریخی شیراز	مسجد وکیل، مسجد جامع عتیق، مسجد نو (شهدا)، مسجد نصیر الملک، مسجد مشیر الملک
۹	بازارهای شیراز	بازار وکیل، بازار نو، بازار و سرای مشیر، اردو بازار، بازار مسگر ها، بازار حاجی، بازار شاه چراغ
۱۰	موزه های شیراز	موزه پارس، موزه سنگ، موزه نارنجستان قوام، موزه تاریخ طبیعی، موزه مشکین فام و ...
۱۱	خانه های تاریخی شیراز	بیش از ۴۵۰ خانه تاریخی (مجموعه نظیر السلطنه، مجموعه مهذب الدوله، مجموعه عدل لو، مجموعه سعادت، مجموعه قوام السلطنه، مجموعه ملک التجار، مجموعه پسران، مجموعه زنجیر چی، مجموعه صباغ و ... که هر کدام شامل چندین منزل می شود.)
۱۲	چایخانه ها	بیش از ۲۸ چایخانه سنتی (سعدی، حافظ، مهر، صوفی، کریم خان، شاطر عباس و ...)

پژوهشگاه تحقیقات معماری
شهرسازی و معماری
ایران، اسلامی
معماری اسلامی
پژوهشگاه تحقیقات معماری

شهری شیراز

شهری شیراز

مجلس شهر شیراز

مجلس شهر شیراز

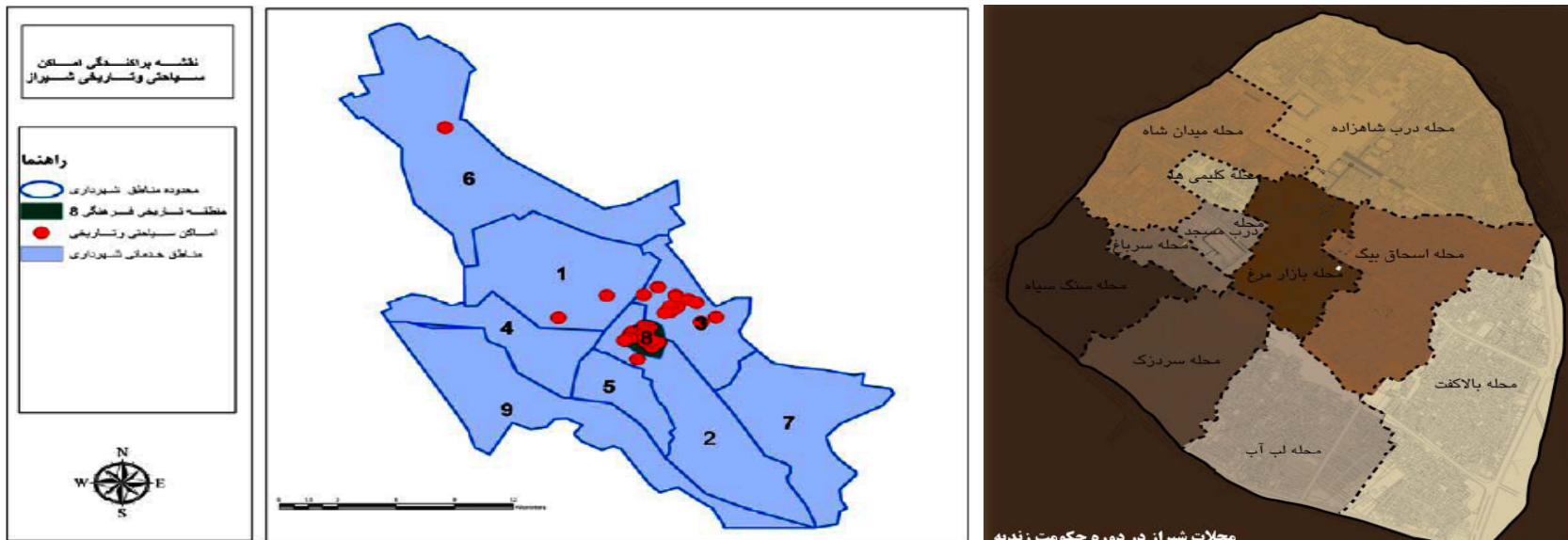
شیراز

شیراز

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

نقشه توزیع پراکندگی اماکن سیاحتی و تاریخی شهر شیراز به تفکیک مناطق شهرداری و و محلات بافت تاریخی شیراز در دوره شکوفایی (زنده) با قدمتی بیش از ۱۳۰۰ سال و وسعتی در حدود ۳۵۰ هکتار

تعداد هتل ها و هتل آپارتمان ها، اتاق و تخت به تفکیک درجه در شهر شیراز در سال ۱۳۹۲

درجه هتل	تعداد هتل	تعداد اتاق	تعداد تخت
پنج ستاره	۲	۲۵۴	۵۰۸
چهار ستاره	۴	۴۴۱	۸۸۳
سه ستاره	۱۳	۳۹۲	۱۱۳۱
دو ستاره	۱۸	۵۸۷	۱۲۱۵
یک ستاره	۱۶	۳۸۰	۸۶۹
جمع	۵۳	۲۰۵۲	۴۶۰۶

پژوهشگاه ملی
معماری
اسلامی
شیراز

مجلس نطق مردمی
با تکیه بر مصلحت

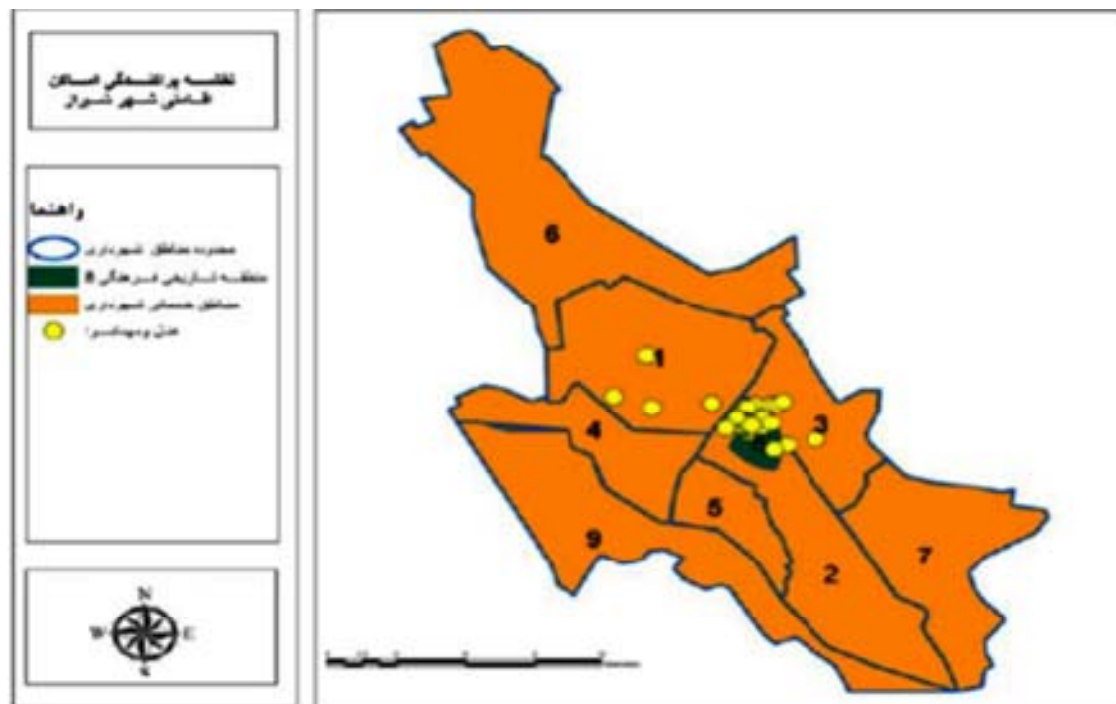
شیراز
۱۳۹۲

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

تعداد مهمانسراها، اتاق و تخت به تفکیک درجه در شهر شیراز در سال ۱۳۹۲

مجموع تخت	تعداد اتاق	تعداد	درجه مهمانسرا
۲۳۱۴	۸۷۹	۳۳	ممتاز
۳۲۳۷	۱۱۴۹	۴۷	درجه ۱
۱۷۹۳	۶۰۴	۳۴	درجه ۲
۷۸۲	۲۷۰	۲۱	درجه ۳
۸۱۲۶	۲۹۰۲	۱۳۵	جمع

نقشه جانمایی توزیع مکانی هتل و هتل آپارتمان های شهر شیراز به تفکیک مناطق شهرداری

پایگاه تخصصی
پژوهش‌های معماری
اسلامی
شیراز

شهری شیراز

شهری شیراز

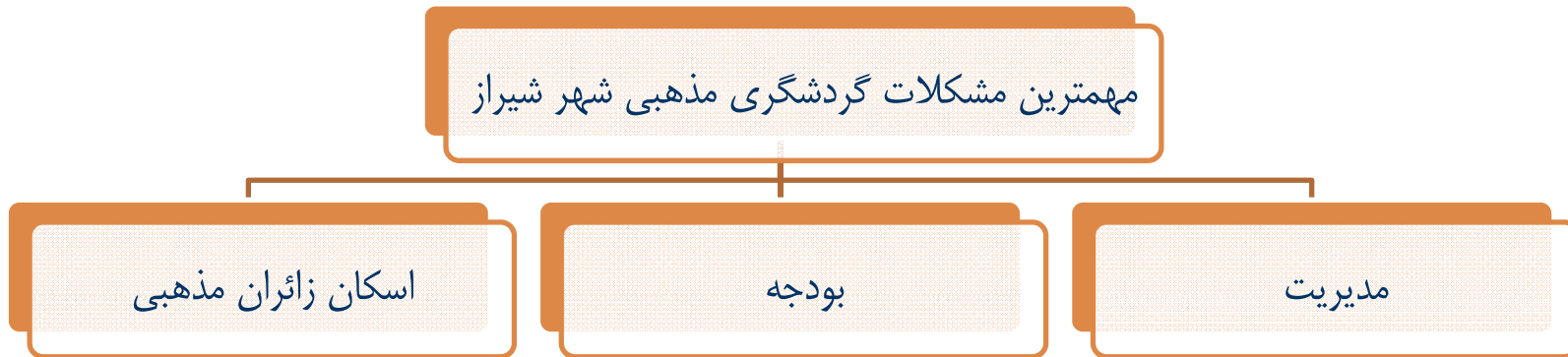
مناطق تقسیم بندی

مناطق تقسیم بندی

شیراز
۱۳۹۲

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

بر طبق مطالعات صورت گرفته شیراز علی رغم دارا بودن پتانسیل بسیار بالا در امر گردشگری بویژه گردشگری مذهبی به دلایل متعدد نتوانسته استفاده بهینه و مطلوبی از این موهبت در جهت توسعه و پیشرفت خویش استفاده کند. که مهم ترین آن ها ناتوانی سیاسی- مدیریتی، مالی و تجهیزاتی شهر در جهت جذب سرمایه های لازم برای گسترش خدمات گردشگری است. بهره مندی از صنعت گردشگری نیازمند مدیریت و برنامه ریزی دقیق و همچنین توجه به تمامی بخش های مرتبط با صنعت گردشگری و هماهنگ کردن آن ها با این صنعت است. صنعت گردشگری بویژه گردشگری مذهبی در شهر شیراز می تواند به عنوان یک عامل توسعه درون زا تبدیل شود، توسعه ای که با دید همه جانبه و متعادل به دنبال بهره گیری از امکانات بالقوه و فرصت های فرارو در جهت پیشرفت در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی است.

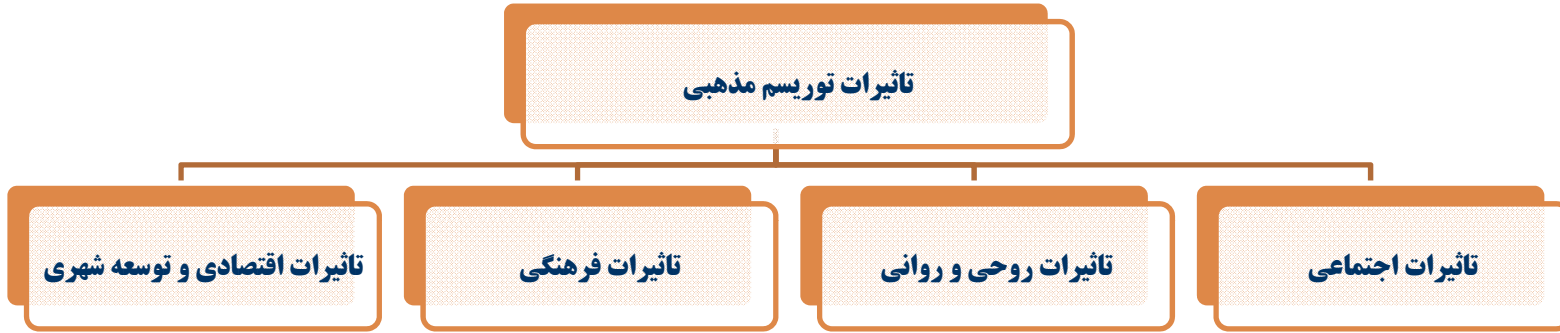

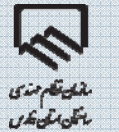
بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

مشکلات توریسم مذهبی و ضرورت های توسعه گردشگری مذهبی در شهر شیراز :

تأثیرات توریسم مذهبی برای شهر شیراز

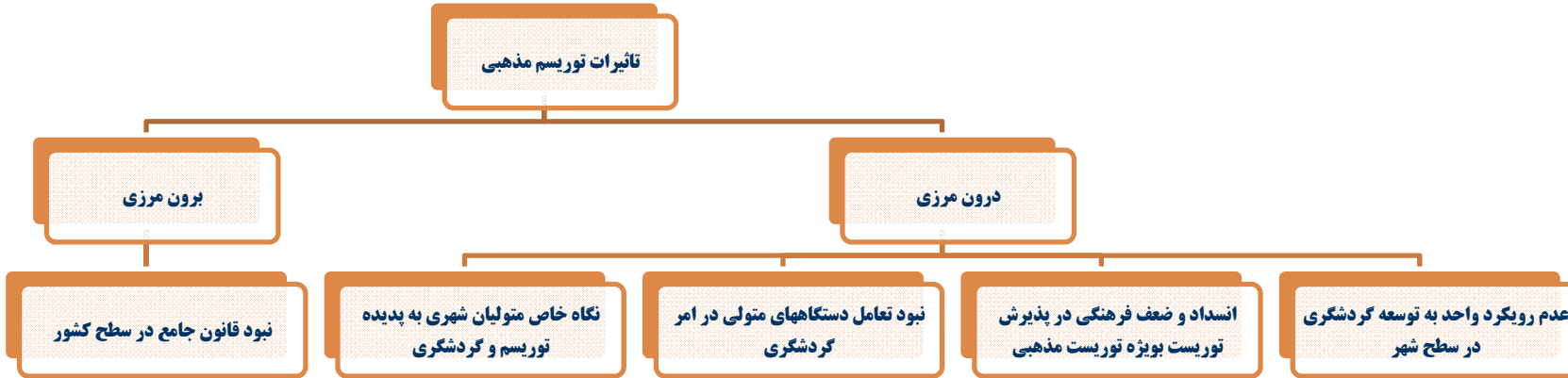

صنعت گردشگری برای کشورها اهمیت فراوانی دارد و این صنعت می تواند بسیاری از مشکلات مربوط به اشتغال را حل نماید. لازمه توسعه گردشگری عزم ملی است و همه دستگاههایی که به نوعی متولی آن هستند باید برای از میان برداشتن موانع، تسهیلات لازم را فراهم نمایند ولی متأسفانه در عمل برای شهر شیراز که یکی از پرجاذبه ترین کلان شهرهای کشور چه در حوزه مذهبی و تاریخی می باشد این مهم انجام نمی شود.

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

آسیب شناسی مشکلات گردشگری شهر شیراز در دو بخش درون و برون مرزی

در شرایطی که رونق صنعت گردشگری می تواند موجب تحول اقتصادی، کسب درآمد، اشتغال زایی و همچنین توسعه شهری برای کلان شهرهای منجمله شیراز در کشور شود و حضور گردشگران به ویژه گردشگران مسلمان و بویژه شیعیان جهان در ایران می تواند در زدودن تصویر نامناسب و غیرواقعی که کشورهای غربی با تبلیغات گسترده خود علیه کشورمان ترسیم کرده اند، مؤثر باشد؛ **پیشنهاد می گردد مسئولان سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و برنامه ریزان کشور و متولیان استانی این نهادها، توجه ویژه ای به ظرفیت های موجود به ویژه در بخش زیارتی و مذهبی داشته باشند** تا شاید از این طریق بتوانیم در آینده ای نه چندان دور، شاهد رونق صنعت توریسم و جذب توریست زیارتی بیشتری به شهرهای کشور منجمله شیراز باشیم.

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

راهکارهای پیشنهادی برای توسعه گردشگری مذهبی در شهر شیراز:

رشد و توسعه بسیاری از شهرها، ریشه در کارکرد دینی و مذهبی آن شهرها داشته است و گاه به این شهرها (مانند مکه، واتیکان و لهاسا) جایگاه و نقش جهانی بخشیده است. رشد و تحرک اجتماعی-اقتصادی شهرهایی چون مشهد، قم و شیراز، تا حدود بسیار زیادی در نقش و کارکرد مذهبی آنها نهفته است.

مولفه های مورد نظر در خصوص راهکارهای پیشنهادی

پژوهشگاه تحقیقات معماری
شهرسازی و معماری
ایرانی، اسلامی
پشتیبانی از
پژوهشگران

شهرهای اسلامی شیراز

شهرهای اسلامی شیراز

مجلس نظام مندی

مجلس نظام مندی

شیراز
۱۳۹۷

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

برای فعال شدن بخش گردشگری شهر شیراز می توان از ایجاد رقابت بین گروههای مختلف که در این زمینه فعالیت می کنند، استفاده نمود و این ایجاد رقابت با خصوصی سازی و واگذاری به بخش خصوصی تا حد زیادی تحقق خواهد پذیرفت. تألیف کتب جذاب گردشگری به زبان های مختلف و معرفی آثار مذهبی و زیارتی شهر شیراز به جهانیان می تواند در جذب گردشگران مذهبی خارجی مؤثر واقع شود. در ادامه مولفه های فوق الذکر به طور تفصیلی تشریح می گردند.

ردیف	مولفه	راه حل های پیشنهادی	متولیان
۱	حل معضل فرهنگی	از طریق آموزش، توانمندسازی و ارشاد و راهنمایی مردم در زمینه برخورد با گردشگران و زائران	شهرداری، سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری، متولیان فرهنگی عمومی و نهادهای مردم نهاد
۲	کنترل نحوه برخورد با جهانگردان	رفع موانع و تسهیل ورود و خروج و حذف مقررات دست و پاگیر	شهرداری، سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری، متولیان فرهنگی عمومی و نهادهای مردم نهاد
		تهیه فتاوا در مورد جهانگردان و حدود برخورد با خارجیان به ویژه لامذهبین (در ادبیات اسلامی کافر خوانده می شوند).	
		وجود سخت گیری های بی مورد و اضافی که بیش از میزانی است که در احکام شرع به آنها اشاره شده است.	
		نهی و تدوین مجموعه قوانینی که جهانگردان باید در ایران رعایت کنند و آنها را در اختیار جهانگردان خارجی قرار دهند.	
۳	تلاش در جهت تبلیغ، انتخاب و جذب جهانگرد	برنامه ریزی و پی گیری جهت تأمین و تصویب قوانین لازم	شهرداری، سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری، متولیان فرهنگی عمومی و نهادهای مردم نهاد
		تلاش در جهت ایجاد و توسعه امکانات لازم برای تأسیس هتل ها و سائیل های غذاخوری و... در مراکز جهانگردی توسط بخش خصوصی	
		کمک به تأسیس شرکت های پذیرش جهانگرد، خدمات جهانگردی، تورهای ایران گردی و... تربیت راهنمایان آشنا به زبان های خارجی و اقدام در جهت آموزش های ضروری آنان	
۳	تلاش در جهت تبلیغ، انتخاب و جذب جهانگرد	تبلیغ جاذبه های گردشگری و جهانگردی مذهبی ایران در کشورهای خارجی بویژه کشورهای مسلمان با تاکید بر کشورهای شیعه در آن ها وجود دارد از طرق مختلف	شهرداری، سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری، سفارتخانه ایران در دیگر کشورها، متولیان فرهنگی عمومی و نهادهای مردم نهاد
		ایجاد مؤسسات جذب جهانگرد در سطح بین الملل	
		ایجاد مؤسسه جهانگردی در سازمان کنفرانس اسلامی، که با توجه به استقبال کشورهای اسلامی اقدامی عملی و مؤثر به نظر می رسد.	
		در نظر گرفتن تسهیلات و تخفیف های خاص در بعضی عوارض گمرکی و... برای جهانگردان	
		استفاده از تجارب کشورهای موفق در این زمینه	

پژوهش مرکز
شهرسازی و معماری
ایران، اسلام اسلامی
موسسه تحقیقاتی و پژوهشی

شهرهای اسلامی شیراز

شهرهای اسلامی شیراز

مذهبی، مکتب مهدی

با تکیه بر مکتب مهدی

شیراز

۱۳۹۴

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

تنگناها و مشکلات صنعت توریسم مذهبی در شهر شیراز و راهکارهای توسعه گردشگری اماکن زیارتی شهر :

تنگناها و مشکلات صنعت توریسم مذهبی در شهر شیراز

نامناسب بودن محیط های جلب توریسم برای انجام بازدیدها	۸	فرسایش کالبدی سایت های مذهبی در اثر افزایش تعداد بازدیدکنندگان	۱
عدم هماهنگی سازمانهایی که به نحوی از انحا در بهبود وضع جهانگردی مؤثرند مانند شهرداری، فرمانداری، وزارت امور خارجه، انجمن مفاخر علمی، میراث فرهنگی، دانشکده علوم و حدیث و سازمان تبلیغات	۹	ایجاد اختلاف در نتیجه دو کارکرد متفاوت مذهبی و غیر مذهبی	۲
تنگناها و مشکلات از دیدگاه ساکنین و زائران اطراف حرم و بقاع متبرکه		آسیب پذیری اماکن و اشیا مذهبی در برابر دزدی و خرابکاری	۳
پایین بودن سطح بهداشتی در اطراف بقاع متبرکه، عدم وجود سرویس های بهداشتی مناسب، نامناسب بودن وسائل حمل و نقل و تردد	۱	کمبود بودجه	۴
وجود معنادان و ایجاد ناامنی توسط اراذل و اوباش و متکدیان، کمبود نیروهای امنیتی و انتظامی و سرکشی های مداوم	۲	نبودن دید کلان و برنامه ریزی های اصولی در امر توریسم	۵
عدم وجود پارکینگ های مناسب و در دسترس، عدم وجود راهنمایی مناسب به زائران، تخریب بافتهای قدیمی و با ارزش، عدم توجه لازم به بازسازی مناسب بافتهای فرسوده، پایین بودن سطح در آمدی زوار	۳	کمبود امکانات مالی برای توسعه و تجهیزات و تأسیسات مورد نیاز صنعت گردشگری	۶
کمبود نیروهای متخصص در زمینه های فنی و مالی و فرهنگی، پایین بودن سطح زیبا سازی شهر، کمبود تبلیغات	۴	اختلاف سلیقه ها و تفاوت ضوابط و قوانین جلب توریسم	۷

شماره ۱۰۰۰ شیراز

شهرهای اسلامی

مدیریت نظام مذهبی

ماکن اماکن مذهبی

شیراز ۱۳۹۴

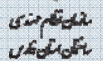
بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

راهکارهای توسعه گردشگری اماکن زیارتی شهر شیراز :

پارامترهای اثرگذار دستیابی به توسعه گردشگری مذهبی در شهر شیراز

نگارندگان تاکید می کنند؛ که متولیان و نهادهای برنامه ریز در حوزه گردشگری مذهبی در شهر شیراز می توانند در صورت ارائه آموزش صحیح به راهنمایان، ساکنان و گردشگران، ایجاد برنامه ریزی های صحیح مبتنی بر واقعیت و نیاز "میهمان و میزبان"، رفع کمبود تسهیلات و خدمات، افزایش اعتماد و سرمایه اجتماعی بین جامعه محلی و گردشگران، ثبات، کنترل و نظارت دقیق در حوزه اقتصادی و خدمات رفاهی و بهداشتی در جهت افزایش کمی و کیفی گردشگران مذهبی تاثیر گذار باشند. در ادامه به پارامترهایی که می تواند منجر به توسعه گردشگری مذهبی در شهر شیراز شود اشاره می گردد. توجه، مطالعه و تولید شیوه های مناسب در خصوص هر کدام از آیتم ها منجر به به توسعه کارآمد و پایدار گردشگری مذهبی در شهر شیراز می شود.

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

پارامترهای موثر در خصوص راهکارهای توسعه گردشگری اماکن مذهبی شهر شیراز

ردیف	انواع پارامترها: بخش اول	ردیف	انواع پارامترها: بخش دوم
۱	مطالعه نقش زیارت، مستند نگاری و بررسی تجارب دیگران	۹	طرح فرهنگ زیارت، برگزاری تورهای زیارتی برای دانشجویان و دانش آموزان
۲	شناسایی قطب های جاذب، ایجاد بانک اطلاعاتی	۱۰	اثر بخشی نقش رسانه ملی، ایجاد جاذبه های برای جذب گردشگران برای دوره های طولانی مدت
۳	ایجاد، تقویت و گسترش تورهای زیارتی، تأمین زیرساختهای زیارت	۱۱	استفاده از رسوم مذهبی محلی به منظور افزایش مزایای گردشگری
۴	نگاه تخصصی به زیارت، آموزش دست اندرکاران، برنامه ریزی برای جذب زائران خارجی	۱۲	کمک به جوامع محلی برای ساختن مجتمع های گردشگری با تسهیلات مسافرخانه ای
۵	مرمت واحیای اماکن متبرکه تاریخی، برنامه توسعه اماکن، استفاده از اعتبارات دولتی	۱۳	ایجاد بازارهای تجاری و صنایع دستی محلی در نزدیکی اماکن مذهبی
۶	استفاده از تسهیلات بانکی، ارائه خدمات فرهنگی در بقاع متبرکه	۱۴	پر کردن اوقات فراغت، ایجاد رشته های تخصصی
۷	جذب مشارکت های مردمی، برنامه ریزی برای جلب بیشتر زائران، اطلاع رسانی	۱۵	ارائه خدمات جنبی و بین راهی، آماده سازی روستاهای دارای مکان زیارتی
۸	ارائه خدمات اقامتی، توجه به محوریت مکان زیارتی در توسعه شهری، تبلیغات	۱۶	ارائه خدمات ورزشی، توسعه فضای سبز بقاع متبرکه

شماره ۱، فصل ۱، شماره ۱

شماره ۱، فصل ۱، شماره ۱

شماره ۱، فصل ۱، شماره ۱

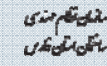
شماره ۱، فصل ۱، شماره ۱

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

یافته های این پژوهش حاکی از آن است که شیراز علی رغم دارا بودن پتانسیل بسیار بالا در امر گردشگری مذهبی به دلایل متعدد نتوانسته استفاده بهینه و مطلوبی از این موهبت درجهت توسعه و پیشرفت خویش استفاده کند. که مهم ترین آن ها ناتوانی سیاسی - مدیریتی، مالی و تجهیزاتی شهر در جهت جذب سرمایه های لازم برای گسترش خدمات گردشگری مذهبی است. با بهبود قوانین و مقررات و اجرا و نظارت بر آن ها می توان فعالیت های گردشگری در سطح شهر شیراز جهت دهی، هدایت و کنترل کرد. در کوتاه مدت با حمایت و هدایت بخش خصوصی و مردم محلی می توان به افزایش کمی و کیفی حضور گردشگران مذهبی در بقاع متبرکه و کانون های عقیدتی امیدوار بود.

در پایان نیز پیشنهاد می شود برای توسعه گردشگری پایدار مذهبی، سازمان هایی که از منافع گردشگری بهره مند می شوند در زمینه های فوق الذکر مشارکت داشته و بخشی از درآمدهای حاصل از گردشگری مذهبی - فرهنگی شهر را برای رفاه و ارائه خدمات به زائران و گردشگران مذهبی که در خور شان و منزلت آنان و سومین حرم اهل بیت باشد، اختصاص دهند؛ و نقش موثری را در توسعه شهر ایفا نمایند. این امر نیازمند مشارکت تمامی سازمان ها، ادارات و نهادهای دولتی و یا غیردولتی (بویژه آستانه احمدیه و محمدیه) است که در امور گردشگری مذهبی ذینفع و ذی مدخل و اثر گذار است. در این راستا شایسته است نهادی فراگیر و فرادست، متشکل از کنشگران مورد اشاره ایجاد و سهم هریک از اعضاء مشخص شود و آن نهاد بتواند راجع به تمامی فعالیت های مورد نیاز رفاه زائران و گردشگران مذهبی و توسعه شهر تصمیم گیری نماید. بنابراین برای جلوگیری از خلاء ها و انجام فعالیت های موازی، ارائه خدمات به زائران و توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی نیازمند یکپارچگی مدیریت گردشگری مذهبی در قالبی سازمان یافته، مشارکتی و مردمی می باشیم.

بررسی ظرفیت های نهفته در توسعه کمی و کیفی توریسم مذهبی

تعدادی از مراجع

- [۱] درام، اندی، مور، آلن، مقدمه ای بر برنامه ریزی و مدیریت اکوتوریسم، رنجبر، محسن، انتشارات آییز، سال ۱۳۸۸
- [۲] دلفانی، سحر(آنا)، توریسم مذهبی با تأکید بر جاذبه های فرهنگی - زیارتی زرتشتیان در ایران، سال تحصیلی ۸۶-۸۷، دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات
- [۳] منشی زاده، رحمت اله؛ اندر مقوله گردشگری؛ انتشارات پیام مؤلف؛ چاپ اول ۴ بهمن ۱۳۸۴
- [۴] صدر موسوی، میرستار و جواد دخیلی کهنمویی، درآمدی بر برنامه ریزی تفریح گاه های توریستی، نشریه دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، شماره پیاپی ۱۷، دانشگاه تبریز، ۱۳۸۳
- [۵] Sambrook R, Thomas R, Pigozzi B. and (2005), Tourist Carrying Capacity Measures: Crowding Syndrome in the Caribbean, the Professional Geographer, Vol. 57. No. 1.
- [۶] کاظمی، م؛ مدیریت گردشگری، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۵
- [۷] سلطانی، م.ع، اهمیت توسعه توریسم در جهان سوم، مقالات برگزیده سمینار اصفهان و جاذبه های ایرانگردی و جهانگردی، اصفهان، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۴
- [۸] نوربخش، سید دانیال، جغرافیای تاریخی و توریسم مذهبی شهر ری، دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز، به راهنمایی سرکار خانم دکتر زهره فنی، و مشاوره خانم دکتر مهرناز بهروزی، بهار ۱۳۸۹
- [۹] نشریه خیمه، شماره ۴۶، ضرورت های توسعه گردشگری مذهبی در ایران، به نقل از پایگاه اطلاع رسانی حوزه، آبان ۱۳۸۷
- [۱۰] وجه تسمیه شهرها و روستاهای ایران، مهرالزمان نوبان، ص ۸۷
- [۱۱] وجه تسمیه شهرهای ایران، گردآورنده محمد رضا قدکساز، انتشارات گل گشت، ص ۱۰۱
- [۱۲] برهان قاطع با حواشی مرحوم دکتر معین، سال ۱۳۲۲

با تشکر از حسن توجهتان

شهرهای اسلامی شیراز

شهرهای اسلامی شیراز

مدیریت نظام مندی

با تشکر از حسن توجهتان

